

Ìwé Dániẹ̀lì — Nọmbà Méjìlélógún àti Mẹ̀ta

Àwọn Ọkùnrin Elégàn

Jeff Pippenger

2023-12-18

Arábirin White fi hàn pé nígbà tí a bá wó àwọn ilé nlá-nlá ilú New York lulẹ̀, Ìfihàn orí kẹ̀tálá, ẹ̀sẹ̀ kìn-ín-ní sí kẹ̀ta, yòò ẹ̀.

Léyìn àwọn nńkan wọnyí, mo sì rí ángẹ̀lì miiran tí ó ń bọ̀ láti ọ̀run wá, ẹ̀ni tí ó ní agbára nlá; a sì tan ilẹ̀ ayé mọ̀lẹ̀ pẹ̀lú ọ̀go rẹ̀. Ó sì kẹ̀ pẹ̀lú ohùn agbára, pé, Bábílónì nlá ti ẹ̀bú, ó ti ẹ̀bú, ó sì di ibùgbé àwọn ẹ̀mí ẹ̀sù, àti ààbò gbogbo ẹ̀mí àìmọ̀, àti àgò gbogbo ẹ̀yẹ̀ àìmọ̀ àti ẹ̀yí tí a kóríra. Nítorí gbogbo orílẹ̀-èdè ti mu nínú wáinì ibínú àgbèrè rẹ̀, àwọn ọ̀ba ilẹ̀ ayé sì ti bá a ẹ̀ àgbèrè, àwọn oníṣòwò ilẹ̀ ayé sì ti di ọ̀lórò nípasẹ̀ ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ adùn-únjẹ̀ rẹ̀. Ìfihàn 18:1–3.

Nígbà tó fi di ojú kẹ̀tálá, oṣù Kẹ́sán, ọ̀dún 2001, àwọn “ọ̀ba” ayé ti ti bá ijo Róòmù ẹ̀ àgbèrè tẹ̀lẹ̀. Léyìn Ogun Àgbáyé Keji, Ààrẹ Harry S. Truman, fún igbà àkókó, ní ọ̀dún 1951, yan aṣojú-ọ̀ba kan sí Vatican. Ìsápá rẹ̀ láti dá ibáṣepọ̀ ọ̀ṣẹ̀lú pẹ̀lú ipò-pápá kalẹ̀ ni Ilé Aṣòfin Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà kó pátápátá, sùgbón bẹ̀ kò rí nígbà tí, léyìn ọ̀pọ̀ ọ̀dún, Ààrẹ Ronald Reagan, ní ọ̀dún 1984, yan aṣojú-ọ̀ba kan sí Vatican. Ní ọ̀dún 2001, gbogbo àwọn orílẹ̀-èdè ti bá Vatican ẹ̀ àgbèrè nípa didásílẹ̀ ibáṣepọ̀ olóṣẹ̀lú pẹ̀lú aṣẹ̀wó Tírè.

Ní ojú kẹ̀tálá oṣù Kẹ́sán, ọ̀dún 2001, gbogbo “àwọn orílẹ̀-èdè” ti mu ọ̀tí wáinì ibínú àgbèrè rẹ̀. Wáinì Bábílónì dúró fún gbogbo onírúurú irọ̀ tí a ń gbé kalẹ̀ láti ọ̀wọ̀ pọ̀pọ̀, sùgbón irú wáinì pàtàkì kan ṣoṣo tí a tọ̀ka sí nínú àwọn ẹ̀sẹ̀ wọnyí ni wáinì ibínú àgbèrè rẹ̀. Ibínú pọ̀pọ̀ ni inúnibíni rẹ̀ sí àwọn tí kò bá a fohùn ṣọkan. Ó ń mú inúnibíni rẹ̀ ẹ̀ nípa lílo agbára ijo ọ̀ba láti ẹ̀ ẹ̀ṣẹ̀ ẹ̀lẹ̀gbin rẹ̀. Wáinì ibínú rẹ̀ ni igò àṣiṣe pàtàkì rẹ̀ tí ó ṣojú iṣe lílo ijo ọ̀ba sí àwọn tí ó kà sí aládamò.

Ní àkókò láti August 11, 1840 títi dé October 22, 1844, Adventism Millerite, ẹ̀ni tí a ti pè jáde kúrò nínú Àwọn Ojú Ọ̀kùnkùn, tí a sì yà sọ̀tò kúrò nínú àwọn ijo Púrótésítàntì tí nígbà nàà di àwọn ọ̀mọ̀birin Romu, nígbà nàà di iwo Púrótésítàntì tòótó lórí ẹ̀ranko ilẹ̀ tuntun tí ó ẹ̀sẹ̀ dé. Peteru sọ àwọn àbùdá àwọn èniyàn Ọ̀lórùn tuntun tí a yàn nàà di mímọ̀ gẹ́gẹ̀ bí orílẹ̀-èdè kan.

Sùgbón ẹ̀yin jẹ́ iran àyànfé, ẹ̀gbé àlúfàà ọ̀ba, orílẹ̀-èdè mímọ̀, èniyàn iní àkànṣe; kí ẹ̀ lè máa fihàn iyin ẹ̀ni tí ó ti pè yín jáde kúrò nínú ọ̀kùnkùn sí imọ̀lẹ̀ àgbàyanu rẹ̀: Ẹ̀yin tí kí í ẹ̀ èniyàn rí tẹ̀lẹ̀, sùgbón tí ẹ̀ ti di èniyàn Ọ̀lórùn nísinsin yíi: ẹ̀yin tí kò rí àánú gbà rí, sùgbón tí ẹ̀ ti rí àánú gbà nísinsin yíi. 1 Peteru 2:9, 10.

Ní ojú kọ̀kànlá, oṣù Kẹ́sán, ọ̀dún 2001, ijo Seventh-day Adventist ti ti ní tẹ̀lẹ̀, ó sì máa ń lo ètò iṣẹ̀lú ijo Orílẹ̀-Èdè Amẹ́ríkà láti kọ̀lu àwọn tí wón kà sí aládaámọ̀. Pé sáájú ọ̀dún 2001, àwọn Adventist ti ti mu nínú wáinì àkànṣe ti Bábílónì, ẹ̀yí tí ó dúró fún lílò agbára ipínlẹ̀ láti kọ̀lu àwọn tí wón kà sí aládaámọ̀.

Éfúrámù jẹ́ ààmì iṣẹ̀tẹ̀ ti Jèróbóámù àti ijo àríwá Ísráẹ̀lì, àti Aísáyà bèrè orí kẹ̀tálélógún nípa síṣàkíyèsì ijo Adventist Ojú Keje gẹ́gẹ̀ bí àwọn ọ̀mùtí Éfúrámù.

Ègbé ni fún adé igbéraga, fún àwọn òmùtí Èfúrámù, tí ẹwà ògo wọn jẹ òdòdó tí n rẹ, tí ó wà lórí orí àwọn àfonífojì olóràá ti àwọn tí a ẹgun wọn pèlú ọtí-wáini! Kíyèsì i, Olúwa ní ẹni kan alágbára àti alágbára gidigidi, ẹni tí yóò dàbí iji yinyin àti iji apanirun, bí ikún omi alágbára tí n sànbòrí; yóò fi ọwọ́ ju wọn lulẹ́ sí ilẹ̀. Adé igbéraga, àwọn òmùtí Èfúrámù, ni a ó tẹ̀ mọ̀lẹ̀ lábẹ̀ ẹsẹ̀: àti ẹwà ògo náà, tí ó wà lórí orí àfonífojì olóràá, yóò di òdòdó tí n rẹ, yóò sì dàbí ẹ̀so àkòkò kí igbà òoru tó dé; ẹni tí ó bá rí i, nígbà tí ó sì wà lówọ́ rẹ, yóò jẹ ẹ́ tán. Ní ọjó náà ni Olúwa àwọn ọmọ-ogun yóò jẹ adé ògo, àti adé ẹwà, fún iyókù àwọn ẹniyàn rẹ, àti ẹmí idájó fún ẹni tí ó jókòò lórí idájó, àti agbára fún àwọn tí n yi ogun padà sí ẹnu-ọ̀nà. Sùgbón àwọn wọnyí pèlú ti sìnà nítorí wáini, nítorí ọtí líle ni wọn sì ti yapa kúrò ní ọ̀nà; àlùfàà àti wólí ti sìnà nítorí ọtí líle, wáini ti gbé wọn mì, wọn ti yapa kúrò ní ọ̀nà nítorí ọtí líle; wọn sìnà nínú ìran, wọn sì n kọ̀sẹ̀ nínú idájó. Nítorí gbogbo tábilí kún fún ẹ̀bì àti ẹ̀gbìn, bẹ̀ tí kò fi sí ibi mímọ́ kankan. Isaiah 28:1–8.

Ègbé kẹta dé ní ọjó kẹtálá, oṣù Kẹsán, ọdún 2001, ó sì dé sórí “adé,” ẹyí tí n sojú aṣáájú àwọn “òmùtí Efraimu.” Kò kọlu ilé-iṣẹ̀ agbà ijọ náà ní Maryland pèlú ọkọ̀ òfuurufú tí ó kún fún epo, sùgbón ó fi hàn àìlera wọn láti mọ̀ pé dídé Islam ti Ègbé kẹta ni ibèrẹ̀ ihinrere ọ̀jò àkẹyìn ti ángẹ̀lì kẹta. Ibèrẹ̀ gan-an ti ihinrere náà àti iṣẹ̀ náà gan-an tí wọn jẹwọ́ pé a gbé wọn dide láti kéde. A fi wọn hàn gégé bí kì í ṣe adé nikan, ẹyí tí n sojú aṣáájú, sùgbón gégé bí “adé igbéraga,” báyii ni a sì fi dá ọkàn nínú àwọn ẹgbé méji àwọn olùjosin tí a ti mú jáde tí a sì tún n mú jáde nínú ijíròrò Habakuku orí keji mọ̀. Ní ọjó kẹtálá, oṣù Kẹsán, ọdún 2001, àwọn olùṣọ́ Habakuku dúró sí ipò wọn ní ogun tó wà ní ẹnu-ọ̀nà.

Àwọn ẹnubodè Jerusalemu ni ibi tí ibáṣepọ̀ àwọn ẹniyàn Jerusalemu ti n wáyé. Ogun tí ó wà ní ẹnubodè náà n sojú “àriyànjiyàn” inú orí tí ó sáájú nínú Aísáyà, ẹyí tí ó bèrẹ̀ ní ọjó afẹ́fẹ̀ ilà-òòrùn (ọjó Ìslámù). Àwọn ẹgbé méji ti àwọn olùjosin Hábakúkù nínú ẹsẹ̀ náà ni a sojú wọn pèlú adé méji. Àwọn òmùtí Èfúrémù, tí wọn ti lò agbára ijọba ní àkókò yẹn láti ẹgun nínú àriyànjiyàn wọn sí àwọn ẹni tí wọn ti kà sí aládaámọ̀, ni a fi wé adé Jèhófà àwọn ọmọ-ogun. Nígbà tí a bá sojú Kristi gégé bí Jèhófà àwọn ọmọ-ogun, ó jẹ àmì isàpẹrẹ̀ iṣẹ̀ Rẹ̀ gégé bí aṣáájú ọmọ-ogun Rẹ̀. Ogun tí ó wà ní ẹnubodè náà ni ogun tí àriyànjiyàn lórí ẹ̀kọ̀-ìsìn tòótọ̀ àti ẹ̀ké n sojú.

Kì í ṣe olórí Ìpadé Gbogbogbò nikan ni a sàfihàn gégé bí àwọn òmùtí Efraimu, sùgbón àwọn àlùfàà pèlú (iṣẹ̀ iránṣẹ̀ olùṣọ̀-àgùntàn), àti àwọn wólí (àwọn onímọ̀ ẹ̀kọ̀ ìsìn àti àwọn olùkóni) náà ti yapa kúrò lójú ọ̀nà, nípasẹ̀ ọtí líle. Gégé bí Isaiah ṣe sọ nínú àwọn ẹsẹ̀ ibèrẹ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ rẹ̀, gbogbo ijọ ni.

Ìran Aísáyà ọmọ́ Ámòsì, tí ó rí nípa Júdá àti Jerúsálémù ní ọjó Úsáyà, Jótámù, Áhàsì, àti Hẹ́sékíà, àwọn ọba Júdá. Ẹ gbó, ẹyin ọrun, kí ẹ̀ sì fetí sílẹ̀, ẹyin ayé: nítorí Olúwa ti sọ̀rọ̀ pé, “Èmi ti tọ̀ àwọn ọmọ̀ dàgbà, mo sì gbé wọn sókè; sùgbón wọn ti sọ̀tẹ̀ sí mi. Málùù mọ́ olúwa rẹ̀, kẹ̀tẹ̀kẹ̀tẹ̀ sì mọ́ ibùjẹ olúwa rẹ̀: sùgbón Ísírẹ̀lì kò mọ̀, àwọn ẹniyàn mi kò fiyèsì.” Á, orílẹ̀-èdè ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀, àwọn ẹniyàn tí ẹ̀ṣẹ̀ wúwo lé lórí, irú àwọn oníṣe-buburu, àwọn ọmọ́ tí n bàjẹ̀: wọn ti kọ́ Olúwa sílẹ̀, wọn ti mú Ẹni Mímọ́ Ísírẹ̀lì bínú, wọn ti yí padà sẹyin. Ẹ́ṣe tí a ó fi tún nà yín mọ̀? Ẹ́ ó máa sọ̀tẹ̀ sí i sí i: gbogbo orí n sàisàn, gbogbo ọkàn sì ti rẹ. Aísáyà 1:1–5.

Orílẹ̀-èdè ẹ̀lẹ̀ṣẹ̀ náà n sàisàn, ó sì ti kojá àkókò tí a lè pèsè iwòsàn kankan tí yóò yí ọkàn àti èrò inú rẹ̀ padà. Isaiah fi hàn pé àwọn òmùtí ti sìnà kúrò ní ọ̀nà, Jeremiah sì ṣe idánimọ̀ ọ̀nà náà gégé bí “àwọn ọ̀nà àtíjọ́.” Ní ọjó kọkànlá, oṣù kẹsán-án, ọdún 2001, ọ̀jò àkẹyìn bèrẹ̀ sí í rọ̀, Jeremiah sì fi

hàn pé nígbà tí a bá rìn nínú àwọn ọ̀nà àtíjọ́, èyí tí í ẹ̀ ẹ̀ “ọ̀nà” tí àwọn ọ̀mùtí ti ẹ̀nà kúrò nínú rẹ̀, níbẹ̀ ni a ti rí isinmi ti ọ̀jò àkẹ́yìn.

Báyìí ni Oluwa wí, Ẹ̀ dúró ní ojú ọ̀nà, kí ẹ̀ sì wo, kí ẹ̀ sì bi ibéèrè nípa àwọn ọ̀nà àtíjọ́, níbi tí ọ̀nà rere wà, kí ẹ̀ sì máa rìn nínú rẹ̀, ẹ̀ ó sì rí isinmi fún ọ̀kàn yín. Sùgbón wọn wí pé, A kí yóò rìn nínú rẹ̀. Mo sì fi àwọn olùṣọ́ kalẹ̀ lóri yín, pé, Ẹ̀ fetí sí iró ipè. Sùgbón wọn wí pé, A kí yóò fetí sí i. Nítorí náà, ẹ̀ gbọ́, èyin orílẹ̀-èdè, kí ẹ̀ sì mò, iwọ̀ ọ̀jọ́, ohun tí ń bẹ̀ lááárín wọn. Gbọ́, iwọ̀ ilẹ̀ ayé: wò ó, èmi yóò mú ibi wá sórí àwọn èniyàn wònyí, àní èso èrò inu wọn, nítorí wọn kò fetí sí ọ̀rò mi, bèẹ̀ ni sí ọ̀fin mi, sùgbón wọn kò ọ́ sílẹ̀. Jeremiah 6:16–19.

Àwọn ọ̀mùtí Éfúrámù ti ẹ̀nà ní ojú Kẹ̀sàn-án 11, 2001, wọn sì ti yí padà “sẹ̀yìn léyìn,” ní ọ̀dún 1863, nígbà tí wọn bèrè ilàna ikọ̀sílẹ̀ àwọn “ọ̀nà àtíjọ́.” Nínú “ọ̀nà àtíjọ́” ni isinmi àti itùnù ti ọ̀jò ikẹ́yìn wà, ọ̀jò náà sì bèrè ní àkókò gan-an tí a ti kéde “Ègbé” náà lé wọn lóri. “Ègbé” kẹ̀ta ti Ísílámù kò ẹ̀ é mò sí adé igbéraga Éfúrámù, nítorí pé wọn ti ń kò sílẹ̀ dièdiè àwọn ọ̀títọ́ ipilẹ̀ tí ń dá ipa Ísílámù nínú àṣọtẹ̀lẹ̀ mò. Jérémáyà fi hàn pé ní àkókò náà Oluwa gbé àwọn olùṣọ́ dide, àwọn wònyí sì ni olùṣọ́ Hábakúkù, wọn sì kéde fún àwọn ọ̀mùtí Éfúrámù nínú ogun ní ẹ̀nubodè pé wọn nilò láti fetí sí ohùn ipè. “Ègbé” kẹ̀ta tí ó dé ní ojú Kẹ̀sàn-án 11, 2001, ni Ipè keje.

Aísáyà fi hàn pé, “wọn ti ẹ̀nà nítorí ọ̀tí lílẹ̀; wọn ẹ̀nà nínú iran, wọn sì ń kọ̀sẹ̀ nínú idájọ́. Nítorí gbogbo tábilì kún fún ibi àti idòtí, tóbèè tí kò sí ibi mímọ́ kankan.” Tábilì èké náà, tí a ẹ̀ àfihàn rẹ̀ ní ọ̀dún 1863, tí ó yọ “àkókò méje” kúrò, tí ó sì nilò iwé àlàyé láti bá a lọ, dúró gégé bí àròpò èké àwọn tábilì mímọ́ méjì ti Hábakúkù, sùgbón “àwọn tábilì” èké tí àwọn ọ̀mùtí ti lò kún fún ibi, wọn sì ń ẹ̀nà nínú iran. A sọ fún àwọn olùṣọ́ ti Hábakúkù àti ti Jeremáyà pé, nínú àrìyànjiyàn nípa ọ̀nà ilàna, kí wọn kọ “iran” náà sórí “àwọn tábilì,” sùgbón àwọn tábilì èké ti ọ̀mùtí náà ń gbé iran aṣiṣe kalẹ̀.

Níbi tí kò sí iran, àwọn èniyàn a sẹ̀gbé; sùgbón ẹ̀ni tí ń pa ọ̀fin mò, aláyọ̀ ni í ẹ̀. Òwe 29:18.

Àwọn ọ̀mùtí Efraimu ti kọ ọ̀fin Olórùn sílẹ̀, sùgbón àyíká “àrìyànjiyàn” náà, ti ogun ẹ̀nu-ọ̀nà náà, ni ọ̀fin àṣọtẹ̀lẹ̀ Olórùn, gégé bí a ti sàfihàn rẹ̀ nínú ọ̀nà ilàna tí a fi múlẹ̀ nínú isipò àwọn àngẹ̀lì kìn-ín-ní àti kẹ̀ta. Pẹ̀lú ipilẹ̀ àkópò ọ̀ràn tí Isaiah ti gbé kalẹ̀ nínú ẹ̀sẹ̀ méjọ́ àkókò tí orí kẹ̀tálélógún, nígbà náà ni ó tún fi ọ̀nà ilàna náà hàn, èyí tí í ẹ̀ ọ̀jò ikẹ́yìn, ó sì fi dájú sọ pé àwọn ọ̀mùtí náà ni “àwọn èniyàn ẹ̀lẹ̀gàn, tí ń sàkóso” “ní Jerusalemu.”

Ta ni yóò kọ́ imọ̀? Ta ni yóò sì mú kí ó lóye ẹ̀kọ́? Àwọn tí a ti yà kúrò lóri wàrà, tí a sì ti fà kúrò ní ọ̀mú. Nítorí ọ̀fin gbọ̀dọ̀ wà lóri ọ̀fin, ọ̀fin lóri ọ̀fin; ilà lóri ilà, ilà lóri ilà; níhìn-ín diẹ̀, níbẹ̀ diẹ̀: Nítorí pẹ̀lú ètè akíkọ́ àti ahon miiran ni yóò fi bá àwọn èniyàn yí sọ̀rọ̀. Àwọn tí ó sọ fún pé, Èyí ni isinmi tí ẹ̀ fi lè mú ẹ̀ni tí ó rẹ̀ sinmi; èyí sì ni itura: sùgbón wọn kò fẹ̀ gbọ́. Sùgbón ọ̀rò Oluwa di fún wọn ọ̀fin lóri ọ̀fin, ọ̀fin lóri ọ̀fin; ilà lóri ilà, ilà lóri ilà; níhìn-ín diẹ̀, níbẹ̀ diẹ̀; kí wọn lè lọ, kí wọn sì ṣubú sẹ̀yìn, kí a sì fọ̀ wọn, kí a sì dé wọn mò, kí a sì mú wọn. Nítorí náà, ẹ̀ gbọ́ ọ̀rò Oluwa, èyin ọ̀kùnrin ẹ̀lẹ̀gàn, tí ẹ̀ ń sàkóso àwọn èniyàn yí tí ó wà ní Jerusalemu. Nítorí ẹ̀ ti wí pé, A ti bá ikú dá májẹmú, pẹ̀lú ọ̀run àpáàdi sì ni àwa wà ní adèhùn; nígbà tí iyonu àkúnnya yóò gba kọ́já, kí yóò dé bá wa: nítorí àwa ti fi irọ́ ẹ̀ ibi isádi wa, àti lábẹ̀ èké ni àwa ti fi ara wa pamọ̀: Nítorí náà báyìí ni Oluwa Olórùn wí, Kíyèsí i, èmi fi ọ̀kúta kan lélẹ̀ ní Sioni fún ipilẹ̀, ọ̀kúta tí a dán wò, ọ̀kúta igun iyebiye, ipilẹ̀ tí ó dájú: ẹ̀ni tí ó bá gbàgbọ́ kí yóò

yára. Ìdájó pèlú ni èmi yòò fi ẹ̀ se okùn iwọn, òdodo sì ni mo yòò fi ẹ̀ se òjé; yinyin yòò sì gbá ibi isádi irò kúrò, omi yòò sì sà̀n bo ibi ipamó nàà. Májèmú yín pèlú ikú yòò sì di asán, àdéhùn yín pèlú ọ̀run àpáàdi kì yòò dúrò; nígbà tí iyonu àkúnnya yóò gba kojá, nígbà nàà ni a ó tẹ̀ yín mọ̀lẹ̀ nípasẹ̀ rẹ̀. Aísáyà 28:9–18.

“Njàngbòn” nàà ni a sà̀làyé níbí gégé bí èyí pé, “ta ni yòò kọ̀ ní ìmò? ta ni yòò sì jé kí ó ye èkó?” “Ta ni” nàà n tọ̀ka sí àwọn akékọ̀ọ̀ tí ó ẹ̀e ẹ̀ se kí wọn jẹ̀, sùgbòn kókó ọ̀rò nàà jẹ̀ nípa ilóye èkó, èyí tí í ẹ̀ se ìmò. Nígbà tí a bá tú ìdimọ̀ iwé Dánièlì, ìmò n pọ̀ sí i, èyí tí ó dúró fún ilosíwájú nínú ìmòye àwọn ọ̀títọ̀ Ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀run. Ọ̀rò nàà “èkó” tùmọ̀ sí àkójopọ̀ àwọn igbàgbó, àwọn ilàna, àwọn èkó, tàbí àwọn ọ̀fin tí ó dá ètò irònú kan pátò tàbí àpapọ̀ ìmò kan sílẹ̀. Láti lóye àwọn “èkó” Bibeli, ó jẹ̀ dandan kí a lo ọ̀nà isètò ìmò tí ó bá ti Bibeli mu láti dá àpapọ̀ ìmò nàà sílẹ̀.

A mọ̀ ilàna ọ̀nà nàà síi gégé bí: “àşẹ̀ gbòdò wà lóri àşẹ̀, àşẹ̀ lóri àşẹ̀; ilà lóri ilà, ilà lóri ilà; níbí díẹ̀, àti níbẹ̀ díẹ̀.” Ilàna ọ̀nà tí ó dá ọ̀jọ̀ Kẹ̀sán 11, 2001 mọ̀ gégé bí ibèrẹ̀ “Ègbé” kẹ̀ta dá lóri mímú ilà àsoṭelẹ̀ “Ègbé” àkókó jọ̀ pèlú ilà àsoṭelẹ̀ “Ègbé” keji, èyí tí ó pèsè ẹ̀lẹ̀rìí méjì fún ilà “Ègbé” kẹ̀ta. Ilàna ọ̀nà nàà ni idánwò “àríyànjìyàn” tí ó mú kí ẹ̀gbé méjì àwọn olùjòsin wáyé, nítorí pé “ọ̀rò Oluwa sì jẹ̀ sí wọn àşẹ̀ lóri àşẹ̀, àşẹ̀ lóri àşẹ̀; ilà lóri ilà, ilà lóri ilà; níbí díẹ̀, àti níbẹ̀ díẹ̀; kí wọn lè lo, kí wọn sì şubú sẹ̀yin, kí a sì fọ̀ wọn, kí a sì dẹ̀kùn mú wọn, kí a sì kó wọn.”

Àwọn idiwọn m̀arùn-ún ti àwọn èniyàn ẹ̀lẹ̀gàn tí n ẹ̀ se àkóso Jerúsálẹ̀mù, dúró fún àwọn wúndiá aşıwèrè m̀arùn-ún. Ilàna nàà hàn gbangba pé ó jẹ̀ idánwò, nítorí àwọn ọ̀mùtí Èfiráimù kọ̀ àwọn ọ̀nà àtijọ̀ Jeremiah, wọn kọ̀ láti fetí sí ikilò ipè àwọn olùşó, wọn ẹ̀ se àwọn tábilì èké, wọn sì dá májèmú pèlú ikú; ní àkókò kan nàà gan-an tí àwọn tí wọn wọ̀ adé Olúwa àwọn ọ̀mọ̀-ogun nínú ogun ẹ̀nubodè n dá májèmú iyè.

Ní ọ̀jọ̀ kọ̀kànlá, ọ̀şù Kẹ̀sán-án, ọ̀dún 2001, ọ̀jọ̀ ikẹ̀yin, èyí tí í ẹ̀ se isinmi àti itunú, bèrẹ̀ sí í rọ̀, ididikan ọ̀gòrùn-ún m̀erínlélógójì ẹ̀gbèrùn nàà sì bèrẹ̀. Ó bèrẹ̀ ijíròrò kan nípa ọ̀nà isẹ̀ àwọn ọ̀mùtí Èfúráimù, àti ọ̀nà isẹ̀ tí a sojú fún nípasẹ̀ ojìşẹ̀ Éljà. “Ọ̀pòlọ̀pọ̀” yòò şubú pèlú àwọn ọ̀mùtí nàà, sùgbòn díẹ̀ tí a ó yàn ni àwọn tí n dúró de Olúwa.

Nítorí pé báyií ni Olúwa fi ọ̀wọ̀ agbára bá mi so, ó sì kilò fún mi pé kí èmi má ẹ̀ se rìn ní ọ̀nà àwọn èniyàn yií, ní wí pé, È má ẹ̀ se pé é ní Àjoşepò, sí gbogbo àwọn ẹ̀ni tí àwọn èniyàn yií yóò máa pé ní Àjoşepò; bẹ̀ẹ̀ ni ẹ̀ má ẹ̀ se bèrù ibèrù wọn, bẹ̀ẹ̀ ni kí ẹ̀ má fòyà. È yà Olúwa àwọn ọ̀mọ̀-ogun sí mímọ̀ fúnra rẹ̀; kí ọ̀nà sì jẹ̀ ibèrù yín, kí ọ̀nà sì jẹ̀ ohun ifòyà yín. Ọ̀nà yòò sì jẹ̀ ibi mímọ̀; sùgbòn yòò jẹ̀ òkúta ikosè àti àpáta ikùşè sí ilé méjèjèjí Israèlì, yòò sì jẹ̀ idẹ̀kùn àti igé sí àwọn olùgbé Jerusalemu. Ọ̀pòlọ̀pọ̀ nínú wọn yòò sì kosè, wọn yòò şubú, a ó sì fọ̀ wọn, a ó sì fi wọn sínú igé, a ó sì mú wọn. Di ẹ̀rì nàà pọ̀, di ọ̀fin nàà léde láàrín àwọn ọ̀mọ̀-ẹ̀yin mi. Èmi yòò sì dúró de Olúwa, ẹ̀ni tí ó fi ọ̀jọ̀ rẹ̀ pamó kúrò lódò ilé Jakọ̀bu, èmi yòò sì retí i. Isaiah 8:8–17.

Dájúdájú Isaiah bá ọ̀rò tirè mu, bẹ̀ẹ̀ ni ọ̀pọ̀ èniyàn tí ó şubú ní orí kẹ̀kẹ̀dógún [twenty-eight], àwọn kan nàà ni ó şubú ní orí kejo. Nínú orí kejo a rí í pé ishubú wọn şelẹ̀ ní àkókò ididi, èyí tí ó bèrẹ̀ ní September 11, 2001. Ìkilò inú orí kejo ni pé kí a má ẹ̀ se rìn ní “ọ̀nà” àwọn èniyàn wònyí, nítorí àwọn ni àwọn tí kọ̀ láti rìn ní ọ̀nà Jeremiah ti àwọn ipa-ọ̀nà àtijọ̀, níbi tí iránşẹ̀ ọ̀jọ̀ ikẹ̀yin wà. Àwọn tí ó şubú ní orí kejo ni àwọn tí ó gbékẹ̀lẹ̀ àjoşepò nàà, tí ó dúró fún wáinì pàtàkì ti Babiloni, èyí tí ó dúró fún àjoşepò ijọ̀ àti ipínlẹ̀ fún ète kí wọn lè tako àwọn tí a ka sí aláşekóşẹ̀. Ohun tí ó mú kí wọn

koşè ní orí kejọ ni òkúta ikòsè, tí ó dúró fún ikòsílẹ̀ àkókó pátápátá ti òtító ipilẹ̀ ní 1863, “àkókò méje” ti Leviticus ogún-ún àti mífà, èyí tí àwọn “akólé” kò ní 1863. Nínú ikòsílẹ̀ yẹn ni wọn pada sí ọ̀nà iṣe Púrótésítàntì tí ó ti yapa kúrò nínú òtító láti kọ iránsẹ̀ tí àwọn angẹli fi fún William Miller.

Nínú orí kẹ̀èdógún [28], ikòsílẹ̀ òkúta náà n mú idájọ̀ ijà tí n kún-ún-rọ̀ wá, èyí tí í ṣe àmì àpẹ̀rẹ̀ Bíbẹ̀lì ti àmì ẹ̀ranko náà, tí ó bèrẹ̀ ní òfin Ojọ̀-Àikú ní Orilẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà, léyìn náà ó sì sà̀n ká gbogbo ayé. Ní òfin Ojọ̀-Àikú náà ni májẹ̀mú tí ijo Adventist ti dá pẹ̀lú “ikú” àti “àpáadi” yóò di igbá kúrò. Nígbà tí a bá n gbá májẹ̀mú àwọn ọ̀mùtì Èfúrámù pẹ̀lú ikú kúrò, “ibi isádi irọ̀” wọn yóò di mímú kúrò. “Ibi isádi irọ̀” náà ni àpósítẹ̀lì Pọ̀ọ̀lù sàfihàn gégé bí irọ̀ tí ó mú itanjẹ̀ líle wá, àti itanjẹ̀ líle tí a tú sórí àwọn èniyàn ẹ̀lẹ̀gàn tí n sàkóso Jerúsálẹ̀mù jẹ̀ idáhùn sí ikóríra wọn sí òtító.

Àní ẹnì náà, ẹnì tí ibò wá rẹ̀ jẹ̀ gégé bí iṣiṣẹ̀ Satani pẹ̀lú gbogbo agbára àti àmì àti iṣe iyanu èké, àti pẹ̀lú gbogbo ẹ̀tàn àisòdodo nínú àwọn tí n ṣẹ̀gbé; nítorí wọn kò gba ifẹ̀ òtító, kí a lè gba wọn là. Nítorí èyí ni Olorun yóò rán itanràn líle sí wọn, kí wọn lè gba irọ̀ gbọ; kí a lè dá gbogbo àwọn tí kò gba òtító gbọ̀ lẹ̀bi, sùgbọ̀n tí wọn ní inú dídùn nínú àisòdodo. Sùgbọ̀n àwa jẹ̀ gbèsè láti máa dúpẹ̀ lówọ̀ Olorun nígbà gbogbo nítorí yín, èyin ará tí Olúwa fẹ̀ràn, nítorí pé láti ibèrèpèpè ni Olorun ti yàn yín sí igbàlà nípasẹ̀ isodímímọ̀ ti Èmí àti igbàgbọ̀ nínú òtító: sí èyí náà ni ó fi pè yín nípasẹ̀ ihinrere wa, sí iní ọ̀go Olúwa wa Jẹ̀sù Kristi. Nítorí náà, ará, ẹ̀ dúró sìnşìn, kí ẹ̀ sì di àwọn àṣà itọ̀nì mú tí a ti kọ̀ yín, yálá nípa ọ̀rọ̀, tàbí lẹ̀tá wa. 2 Tẹ̀salonika 2:9–15.

“Ibugbé irọ̀,” tí ó mú “itanrànkan líle” jáde, ní ikeyin n mú ijìyà òfin Ojọ̀ Àikú tí n bọ̀ láipẹ̀ wá. Aposteli Pọ̀ọ̀lù ṣe idánimò ẹ̀gbé àwọn tí kò fẹ̀ òtító, àti ẹ̀gbé kan tí a sọ̀ di mímọ̀ nípasẹ̀ òtító, nípa bèẹ̀ ó n tọ̀ka sí ẹ̀gbé méjèjì nínú àrìyànjiyàn Habakuku ori kejì. Nínú orí kọ̀kándínlọ̀gbọ̀n, Aísáyà bèrẹ̀ nípa fifà ọ̀rọ̀ Àríẹ̀lì léraléra, èyí tí ó jẹ̀ orúkọ̀ miiran fún Jerúsálẹ̀mù.

Ègbé ni fún Àríẹ̀lì, fún Àríẹ̀lì, ilú tí Dáfídì gbé! Ẹ̀ fi ọ̀dún kún ọ̀dún; kí wọn máa pa àwọn ẹ̀bọ̀. Isaiah 29:1.

Ìlọ̀po méjì tí ó ní itumò̀ àpẹ̀júwe ti “Ariel” (ilú Jerúsálẹ̀mù), ni a tún fi “ègbé” dá lẹ̀bi lẹ̀kan sí i. Ìpakúpa àwọn ẹ̀bọ̀ láti “ọ̀dún dé ọ̀dún” n sàfihàn iṣòtẹ̀ tí n tẹ̀síwájú tí ó bèrẹ̀ ní ọ̀dún 1863. Àwọn ẹ̀sẹ̀ tí ó tẹ̀ lé e sàlàyé idájọ̀ tí yóò wá sórí ijo Seventh-day Adventist ní àkókò iponjú òfin Ojọ̀ Àikú. Nínú ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án a tọ̀ka sí “iyanu” kan, tí ó fi ijìyàn nípa ọ̀nà iṣiṣẹ̀ hàn gbangba, nígbà kan náà sì n fi ipò iṣòtẹ̀ ti Adventism hàn gégé bí èyà kan nínú iránsẹ̀ Ìkígbe Ọ̀gànjọ̀ Ọ̀ru, èyí tí ó tún ní ibàṣepò pẹ̀lú angẹli kejì gégé bí a ti sojú rẹ̀ nínú ilọ̀po méjì ti “Ariel” nínú ẹ̀sẹ̀ àkókó.

Ẹ̀ dúró, kí ẹ̀ sì yà á lẹ̀nu; ẹ̀ ké síta, kí ẹ̀ sì ké: wọn ti mú yó, sùgbọ̀n kí í ṣe nípa wàini; wọn n yè, sùgbọ̀n kí í ṣe nípa ọ̀tí líle. Nítorí Olúwa ti tú ẹ̀mí oorun jíjìn lẹ̀ sórí yín, ó sì ti pa ojú yín dé: àwọn wòlú àti àwọn alákoòso yín, àwọn aríran, ni ó ti bọ̀. Gbogbo iran sì ti di sí yín bí ọ̀rọ̀ inú iwé tí a fi èdidì dì, èyí tí àwọn èniyàn fi fún ẹnì tí ó kówé, wí pé, Ka èyí, mo bè ọ̀: ó sì wí pé, Èmi kò lè; nítorí a fi èdidì dì í: A sì fi iwé náà fún ẹnì tí kò kówé, wí pé, Ka èyí, mo bè ọ̀: ó sì wí pé, Èmi kò kówé. Nítorí náà ni Olúwa ṣe wí pé, Níwòn bí àwọn èniyàn yìí tí n fi ẹ̀nu wọn sún mọ̀ mi, tí wọn sì n fi ètè wọn bọ̀lá fún mi, sùgbọ̀n tí wọn ti mú ọ̀kàn wọn jìnnà sí mi, tí ibèrù wọn sí mi sì jẹ̀ ohun tí a kọ̀ wọn nípa àṣe àwọn èniyàn: Nítorí náà, kíyèsì i, èmi yóò tún ṣe

isẹ̀ àgbàyanu kan láàárín àwọn èniyàn yí, àní isẹ̀ àgbàyanu àti iyanu: nítorí oḡbón àwọn olóḡbón wọn yóò sẹ̀gbé, òye àwọn amòye wọn yóò sì farapamó. Isaiah 29:9–14.

Nínú “àriyànjiyàn” tí a gbà sílẹ̀ nínú orí ketàlélógún, tí ó sì sàpeṣeṣe jàhnbá ọ̀nà isètò tòótó sí ọ̀nà isètò èké, a fi imutípara àwọn èniyàn eḡẹ̀gàn tí n sàkóso Jerúsálẹ̀mù hàn gẹ́gẹ́ bí ifọ́jú tí n dí idarí Adventism lówó láti lóye iwé tí a dì mọ́. Àwọn iwé Dániẹ̀lì àti Ifihàn jẹ́ iwé kan nàà, apá iwé nàà sì tí a tú sílẹ̀ diẹ́ kí àkókò àánú tó parí ni Ifihàn Jẹ̀sù Kristi. Ó ní àdiitú “ẹ̀keṣe tí í sẹ̀ ọ̀kan lára àwọn méje” nínú. A sàpeṣeṣe rẹ̀ nípasẹ̀ “àṣírí” tí a fún Dániẹ̀lì láti lóye nínú orí keji. Ọ̀un ni “itàn ikòkò” tí Àrá Méje. Ọ̀un ni ihinrere Islam tí “Ègbé” kẹ́ta, àti ihinrere “Íkígbe Ọ̀ru Àárín”.

A fi iwé kan soṣo nàà, ti Dániẹ̀lì àti Ifihàn, fún àwọn tí Sànhédírìn sojú fún ní àkókò Kristi, àwọn tí wọn n sàpeṣeṣe ètò aṣáájú kan tí ó jẹ́wọ́ pé ọ̀un n gbé òtító Ọlọ̀run ró, tí ó sì n dáàbò bo ó, sùḡbón tí ní ọ̀pin ó kópa nínú kànmọ́ àgbélébùú Òtító nàà. Ètò tí Sànhédírìn jẹ́ àpeṣe rẹ̀ ni àwọn èniyàn eḡẹ̀gàn tí n sàkóso Jerúsálẹ̀mù. Wọn ni a fi iwé tí a dì mọ́ nàà lé lówó, idáhùn wọn tí ó fi iyàtò, èkó gíga, àti imò-òrò hàn nípa itumọ́ iwé nàà sì ni pé wọn kò lè kà á, nítorí pé a dì í mọ́. Nígbà nàà ni a tún fi iwé kan nàà fún agbo-eran tí a ti kọ́ láti máa tẹ̀lẹ̀ àwọn tí a yà sọ̀tò gẹ́gẹ́ bí aṣáájú nikan, idáhùn wọn sì ni pé wọn yóò lóye rẹ̀ bí kò sẹ̀ pé àwọn èniyàn eḡẹ̀gàn tí n sàkóso Jerúsálẹ̀mù, Sànhédírìn ti àwọn oḡbón ikeyin, bá so fún wọn itumọ́ rẹ̀.

Ọ̀nà ilàna tí a fi fún William Miller, tí a sì tún fi fún Future for America, jẹ́ àmì-ọ̀nà nínú itàn àsoṣelẹ̀. Ó jẹ́ àmì-ọ̀nà kan tí n dá ibèèrè idánwò iyè àti ikú mọ́. Láìsì ilàna tó tọ́, ihin isẹ̀ ọ̀jò ikeyin dàbí “òrò iwé tí a fi èdidi di.” Láìsì ihin isẹ̀ ọ̀jò ikeyin, irírí tí ihin isẹ̀ nàà n mú jáde kò sẹ́ rí gbà. Ilàna nàà ni isẹ̀ fifi ilà àsoṣelẹ̀ lé ilà àsoṣelẹ̀, láti ibi nínú Bíbẹ̀lì, àti láti ibẹ̀ nínú Bíbẹ̀lì. Ìjíròrò lóri ilàna bèrẹ̀ nígbà tí a fi agbára fún ihin isẹ̀ àkòkò, nínú itàn ibèrẹ̀ àti iparí àwọn oḡbón ikeyin méjèjè.

Nínú itàn ibèrẹ̀ isíkiri àwọn Millerite, ìjíròrò nàà bèrẹ̀ ní August 11, 1840, a sì tún un sẹ̀ ní ọ̀pin itàn nàà ní àkókò tí isíkiri Millerite ti Filadelfia yí padà sí isíkiri Millerite ti Laodikea. Ìjíròrò nàà tún bèrẹ̀ sí i nínú itàn isíkiri Laodikea ti àngẹ̀lì kẹ́ta ní September 11, 2001, a sì tún un sẹ̀ ní ọ̀pin isíkiri nàà nígbà tí isíkiri Laodikea ti àngẹ̀lì kẹ́ta yí padà sí isíkiri Filadelfia ti oḡòrùn-ún kan àti mériṅlélógòjì eḡbèrún. Nínú idánwò ibèrẹ̀ àwọn Millerite, àti idánwò ikeyin àwọn Millerite, a sàfihàn idánwò nàà nípasẹ̀ ọ̀nà-isẹ̀ ojisé Elijah. Jẹ̀sù, gẹ́gẹ́ bí Alfa àti Omega, máa n sẹ̀ apèjúwe ọ̀pin pẹ̀lú ibèrẹ̀ ní gbogbo igbà.

Ọ̀nà isẹ̀ fifi ilà kún ilà ni a oò báyi ló bí a sẹ̀ n mú iròyin wa nípa Dániẹ̀lì orí kẹ́rin àti karùn-ún lo nínú àpilẹ̀kò tí ó kàn.

“Kò sí ẹ̀ni tí ó ní iránṣẹ̀ òtító kan tí n dá àkókò pátó sílẹ̀ fún igbà tí Kristi yóò wá tàbí tí kì yóò wá. Ẹ̀ ní idánilójú pé Ọlọ̀run kò fi àṣẹ̀ fún ẹ̀nikẹ̀ni láti so pé Kristi n fá á kù nínú ibòwá Rẹ̀ fún ọ̀dún márùn-ún, ọ̀dún mẹ́wáá, tàbí ọ̀dún ogún. ‘Nítorí nàà, ẹ̀ múra pẹ̀lú: nítorí ní wákàtí tí ẹ̀ kò rò, Omọ̀ èniyàn n bọ́’ (Matthew 24:44). Ẹ̀yí ni isẹ̀ iránṣẹ̀ wa, iránṣẹ̀ nàà gangan tí àwọn àngẹ̀lì mẹ́ta tí n fò ní àárín ọ̀run n kéde. Isẹ̀ tí a ní láti sẹ̀ nísinsinyí ni ti fifi iránṣẹ̀ ikeyin yí ti àánú dun sí ayé tí ó ti sùbú. Iyè tuntun kan n bọ́ láti ọ̀run wá, ó sì n gba gbogbo àwọn èniyàn Ọlọ̀run. Sùḡbón ipinya yóò wá sínú ijo. Egbé méjì ni a ó mú dàgbà. Alíkámà àti èpò búburú n dàgbà pò títí di ikórè.”

“Iṣẹ nàà yòò túbò jinlẹ̀, yòò sì túbò di ti ìtara púpọ̀ títí dé iparí àkókò gan-an. Gbogbo àwọn tí n sísẹ̀ pọ̀ pẹ̀lú Ọ̀lórún yòò sì fi gbogbo agbára bá a jà gidigidi fún igbàgbọ̀ tí a ti fi lé àwọn mímọ̀ lẹ́wọ̀ lẹ́kan ṣoṣo. A kí yòò yí wọn kúrò nínú iránsẹ̀ isinsin yìí, èyí tí ó ti n tan ayé mọ̀lẹ̀ pẹ̀lú ògo rẹ̀ tẹ̀lẹ̀. Kò sí ohun kankan tí ó yẹ kí a bá a jà fún bí kò ẹ̀ ṣe ògo Ọ̀lórún. Àpáta kan ṣoṣo tí yòò dúró ni Àpáta Àinípẹ̀kun. Òtító bí ó ti wà nínú Jẹ́sù ni ibi-ísádi ní àwọn ojọ̀ àṣiṣe wọ̀nyí....”

“Àsọtẹ̀lẹ̀ tí n ẹ̀ ní ilà lórí ilà. Bí a bá ẹ̀ dúró gidigidi sí i lábẹ̀ àsíá iránsẹ̀ àngẹ̀lì kẹ̀ta, bẹ̀ẹ̀ ni a ó túbò lóye àsọtẹ̀lẹ̀ Dáníẹ̀lì ní kedere; nítorí Ifihàn ni àfikún Dáníẹ̀lì. Bí a bá ẹ̀ gba imọ̀lẹ̀ tí Èmí Mímọ̀ fi hàn nípasẹ̀ àwọn iránsẹ̀ Ọ̀lórún tí a yà sí mímọ̀ ní kíkún sí i, bẹ̀ẹ̀ ni àwọn òtító àsọtẹ̀lẹ̀ igbà àtijọ̀ yòò farahàn sí wa ní jìjinlẹ̀ àti ní idájú, gégé bí itẹ̀ ayérayé; a ó sì ní idánilójú pé àwọn èniyàn Ọ̀lórún sọ̀rọ̀ bí Èmí Mímọ̀ ti n sún wọn. Ó ẹ̀ pàtàkì kí àwọn èniyàn fúnra wọn wà lábẹ̀ àkóso Èmí Mímọ̀ kí wọn lè lóye àwọn ọ̀rọ̀ Èmí nípasẹ̀ àwọn wólìì. A fi àwọn irántí wọ̀nyí fúnni, kí í ẹ̀ fún àwọn tí wọn sọ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ nàà, bí kò ẹ̀ fún àwa tí a n gbé láàrín àwọn iṣẹ̀lẹ̀ imúṣe wọn.”

“Èmi kí yòò ní imọ̀lára pé mo lè gbé nṁkan wọ̀nyí kalẹ̀, bí Olúwa kò bá ti fún mi ní iṣẹ̀ yìí láti ẹ̀. Àwọn miiran wà yàtò sí ọ̀, kí í sì í ẹ̀ ẹnìkan tàbí méjì lásán, tí gégé bí iwọ̀ ẹ̀ rò pé wọn ní imọ̀lẹ̀ tuntun, tí gbogbo wọn sì ti ẹ̀tán láti gbé e kalẹ̀ fún àwọn èniyàn. Sùgbọ̀n yòò jẹ̀ ohun itẹ̀lọ̀rùn sí Ọ̀lórún kí wọn gba imọ̀lẹ̀ tí a ti fi fún wọn tẹ̀lẹ̀, kí wọn sì rìn nínú rẹ̀, kí wọn sì fi Ìwé Mímọ̀ ẹ̀ ipilẹ̀ igbàgbọ̀ wọn, èyí tí n ẹ̀tílẹ̀yìn fún àwọn ipò tí àwọn èniyàn Ọ̀lórún ti di mú fún ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ọ̀dún. A gbọ̀dọ̀ kéde ihinrere àinípẹ̀kun nípasẹ̀ àwọn aṣojú èniyàn. A gbọ̀dọ̀ fọ̀hùn iránsẹ̀ àwọn àngẹ̀lì nàà tí a ẹ̀sàpẹ̀rẹ̀ wọn bí ẹ̀ni pé wọn n fò láàrín ọ̀run, pẹ̀lú ikilọ̀ ikẹ̀yìn sí ayé tí ó ẹ̀bú. Bí a kò bá pé wà láti sọtẹ̀lẹ̀, a pé wà láti gba àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ gbọ̀, àti láti fọ̀wọ̀sowọ̀pọ̀ pẹ̀lú Ọ̀lórún ní fífí imọ̀lẹ̀ fún ọ̀kàn àwọn miiran. Èyí ni àwa n gbiyànjú láti ẹ̀.” Selected Messages, book 2, 113, 114.